

www.turkishstudies.net/language

Turkish Studies - Language and Literature

eISSN: 2667-5641

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

Sponsored by IBU

Öğrenme Stratejisi Olarak Çeviri Ölçeğini Türkçeye Uyarlama Çalışması*

Adaptation Study of The Inventory For Translation As a Learning Strategy

Davut Divarcioğlu**

Abstract: The use of translation in foreign language education can often be inevitable at the point of knowing the true meanings of the words and some expressions in a context, which are necessary to reach the general meaning in that context. Because, what is required of the student in terms of language skills is that the text formulated in a foreign language can be easily understood and when required, it can be reconstructed in different ways by the student. This expectation inevitably prompts the student to translate from the foreign language to the mother language. The determination of such tendency is important in terms of syllabus design and this determination is possible with well-designed inventories. In this study, a scale called The Inventory for Translation as a Learning Strategy: ITLS developed by Liao (2002) to measure Taiwanese college students' use of translation as a learning strategy is aimed to be adapted to Turkish and to present to the service of researchers. Within the scope of the study, the language validity of the scales was provided in the first stage, and then, the analyzes of the data obtained from 325 students who learned French as a foreign language at Gazi and Hacettepe Universities were analyzed, and the structural validity and factor structures of the scale were determined and their sub-dimensions were renamed. At the end of the language and construct validity and internal reliability studies, "Öğrenme Stratejisi Olarak Çeviri Ölçeği" (ÖŞÖ) with 5 factors and 27 items with a coefficient of reliability $\alpha = 0.92$ was also obtained. This adaptation study results, point out the reliability and validity of the scale is quite high and can be used by researchers in Turkey to different sample groups easily and safely to reveal the language students' trends of using translation as a learning strategy.

Structured Abstract: Most teachers treat translation unimportant in foreign language learning while learners insist on its positive role for comprehending, remembering, and producing a foreign language. (Mollaei, Taghinezhad & Sadighi, 2017, p. 67). It is a fact confirmed by researchers such as Stern, (1983), Orlich et al., (2010) and Gardner (1975) that teacher attitudes and behaviors can affect students' attitudes and behaviors in the learning environment. This situation, according to Stern (1983), is a reflection of student attitudes that occur with emotional changes in conditions effective that occur with certain approaches in the learning process (p.385). Teachers' refusal to use translation in the classroom, based on some personal perceptions and acceptances, may cause the student to exhibit a negative attitude towards the lesson in case of confusion; The need to know the native language equivalents of some linguistic concepts and structures should not be overlooked.

* Bu çalışma, yazarın Prof. Dr. Nurten ÖZÇELİK danışmanlığında hazırladığı doktora tez çalışmasından üretilmiştir.

** Arş. Gör. Dr. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü

Res. Asst. Dr. Gazi University, Gazi Faculty of Education, Department of Foreign Language Education

ORCID 0000-0002-2746-9883

ddivarcioğlu@gazi.edu.tr

Cite as/ Atıf: Divarcioğlu, D. (2020). Öğrenme stratejisi olarak çeviri ölçeğini Türkçeye uyarlama çalışması. *Turkish Studies - Language*, 15(4), 1773-1784. <https://dx.doi.org/10.47845/TurkishStudies.46112>

Received/Geliş: 03 September/Eylül 2020

Checked by plagiarism software

Accepted/Kabul: 20 December/Aralık 2020

Published/Yayın: 25 December/Aralık 2020

Copyright © INTAC LTD, Turkey

CC BY-NC 4.0

During translation studies, researchers who demonstrate the necessity of translation to reach the true meaning of the words, expressions or texts, that is, the meaning in the context, in the case of a translation, the students are expected to read and understand the text, interpret the text according to their linguistic knowledge and then reconstruct this text according to its real meaning. They emphasized that. Especially in the foreign language learning environment, although this situation occurs in the translation lessons in this way, it is possible to solve the meaning of the expression and the text in the foreign language in the acquisition of linguistic elements and to overcome the problems that may arise in reordering similar expressions by using language skills with the explanatory attitude of the teacher. This explanatory attitude of the teacher sometimes appears in different ways in the student's attitude. This situation points to a situation of perception and strategy for the student.

From the past to the present, we can easily say that translation has a large place in the teaching/learning of foreign languages, especially based on learning attitudes. Learning a foreign language is a difficult process. The use of translation is an inevitable cognitive stage in this difficult process that enables students to acquire language. In addition to the students who stated that translation activities helped them to understand the texts in foreign languages better and faster, some students claimed that translation prevents the development of their foreign language skills. This situation reveals the fact that students may vary in the use of translation, and ultimately, the necessity of researching students' tendencies to use translation as a foreign language learning strategy is strengthened from the observations and opinions of educators, researchers, program developers, and all stakeholders. Because although the teacher opposes, the student tends to translate from the source language to the target language in the classroom environment depending on the source language and the communicative process. Determining this situation is important in terms of creating an effective curriculum. For this reason, our study aimed to adapt the scale, which aims to measure the tendency to use translation as a learning strategy and named as "The Inventory for Translation as a Learning Strategy: (ITLS) in its original language, into Turkish and Turkish culture.

There are some criteria and process steps for adaptation studies. According to Şencan (2005), permission must be obtained from the original author to use the measurement tools that are translated from the foreign language exactly or with minor changes (p.608).

There are two main steps after the permit process:

1. To ensure equality of structure, concept, and language
2. To evaluate the psychometric properties (reliability, validity) of the measurement tool. (as cited in Şencan, 2005, p.608)

In this study, within the scope of the adaptation study of ÖSÇÖ, whose permission was obtained from Po-sen Liao, a language validity study was carried out first and then 325 students who learned French as a foreign language at Hacettepe and Gazi Universities were asked to answer the scale questions voluntarily

In the adaptation studies, LISREL 8.8 program was used for Confirmatory Factor Analysis, which was preferred at the first stage to look at the harmony of the factor structures of the original scale in the target culture, and SPSS 21 program was used to determine the Factor structures that could not be obtained from CFA and Exploratory Factor Analysis was used to measure the strength of a linear association between the same variables. With the scale obtained after the pilot application, this time, data were collected from 136 students and a correlation analysis was conducted.

The Turkish adaptation study of the scale developed by Liao (2002) to measure the learners' trends of using translation as a learning strategy was carried out by taking into account the attitudes and suggestions of the researchers about adapting the intercultural questionnaire. The scale, developed by Liao and whose original language is English, was translated into Turkish by two instructors who are experts in the field of English language. Later, Turkish translations were translated back into English by two different experts from the same field. Both English and Turkish items of the scale were scored by 14 instructors who are experts in the field of English language and have a YDS language score of at least 90 with a five-point rating scale (1: Not at all appropriate, 2: Somewhat appropriate, 3: Appropriate, 4: Very appropriate, 5: Completely appropriate). In the evaluation form, it was stated that experts who scored for each item should make a correction proposal for the items if they scored below 3 (appropriate) points.

Suggestions offered by experts for the item scoring less than 3 were taken into consideration and necessary corrections were made. The average of the collected expert opinions was taken and it was determined that the lowest item average was above 3 ($\bar{X} = 3.36$). To determine the compatibility of the Turkish translations of the scale with the Turkish language structure, the questionnaire was sent to 3 Turkish Language experts, and the spelling and semantic errors were asked to be corrected. At the end of the process, it was understood that the Turkish form of the ÖSÇÖ had linguistic equivalence with the original and the data collection phase was initiated to ensure structure validity.

For the original scale by which Liao (2002) aims to measure the use of translation as a learning strategy for Taiwanese students and after validity/reliability analysis, the factor structure is determined as 5 factors. Liao did not name the item structure, thinking that it would be difficult to name the sub-dimensions. There were 13 items in the first factor, 4 items in the second factor, 4 items in the third factor, 3 items in the fourth factor, and 4 items in the last factor.

In scale adaptation studies to Turkish, it is revealed by CFA (Confirmatory Factor Analysis) whether the predetermined item-factor relationships are verified in the areas they are adapted to. CFA is an analysis that tests whether a previously defined and restricted structure is verified as a model (Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2014, p.275). As Stapleton (1997), Floyd and Widaman (1995) emphasized in their studies, CFA is accepted as a more applicable method for evaluating the construct validity for researchers (as cited in Dural, Aslan, Alınç & Araza, 2014, p.147).

CFA is the most effective analysis used to evaluate whether the previously selected factor model is compatible with the data and this is seriously different from EFA (Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2014, p.275). Confirmatory Factor Analysis of our scale was carried out with the LISREL 8.8 program. According to Schermelleh-Engel, Moosbrugger, and Müller (2003), χ^2/sd value is less than three, RMSEA value is less than .08, NFI and GFI values are between .90 and .95, CFI value is between .95 and .97, AGFI value is An SRMR value between .85 and .90 between .05 and .10 is acceptable levels for model-data fit (as cited in Önder & Beşoluk, 2010, p.64).

When the CFA fit index criterion values and the analysis values were examined, it was determined that the resulting factor structures showed a moderate harmony with the factor structures of the original scale. It was determined that the standard value of the 28th item of the scale was above 1. Then, the correlation of the item with another item whose equivalence was accepted in the relevant scale was examined and a moderately significant relationship was found. Therefore, item 28 was removed from the scale in line with expert opinion. Confirmatory Factor Analysis of the scale The RMSEA value was 0.077 (0.05 = perfect fit), CFI value 0.96 (≥ 0.90 = good fit), and NFI value 0.93 (0.90 = good fit). With the results obtained, a scale consisting of a total of 27 items with 5 factors emerged. The reliability coefficient value of the scale after CFA was calculated as $\alpha = 0.92$. A reliable and valid scale consisting of 27 items and 5 factors was obtained as a result of the reliability and validity analyzes performed within the scope of the adaptation of the ÖSÇÖ to Turkish.

The sub-dimensions of the scale were not named in the original study. In this study, it has been named to make research questions easier to interpret and to make the curriculum proposal more understandable. While naming the sub-dimensions of the ÖSÇÖ, instead of the classification of a single researcher, the synthesis of the strategy classifications made by researchers such as Oxford (1990), Rubin (1989), O'Malley and Chamot (1990) was used. The 1st sub-dimension is "translation for basic language skills" where the translation is used to learn basic language skills; The second sub-dimension is the "analogy strategy" in which translation is used especially for similarities in the mother tongue; The 3rd sub-dimension is "resource utilization strategy" in which translation manifests itself as a resource use; The 4th sub-dimension is the "social-interactive strategy" in which the student uses a translation by establishing relationships with other individuals; That is, the last sub-dimension is named as "metacognitive-self-regulation strategy", which includes the student's choice planning.

Keywords: Adaptation, Scale, Strategy, Translation

Öz: Yabancı dil eğitiminde çeviri kullanımı, çoğu zaman bir bağlamdaki genel anlama ulaşabilmek için o bağlam içindeki sözcüklerin ve birtakım ifadelerin gerçek anlamlarının bilinmesi noktasında kaçınılmaz olabilmektedir. Çünkü dil becerileri konusunda öğrenciden istenen şey yabancı dilde oluşturulmuş metnin kolayca anlamlandırılabilmesi ve yeri gelince farklı şekillerde tekrar oluşturabilmesidir. Bu beklenti, öğrenciyi ister istemez, yabancı dilden anadile dile çeviri yapma eğilimi göstermeye sevk etmektedir. Böyle bir eğilimin tespiti, izlenice oluşturma açısından önemlidir ve bu tespit iyi oluşturulmuş envanterlerle mümkündür. Bu çalışmada, Tayvanlı öğrencilerin yabancı dil öğrenirken öğrenme stratejisi olarak çeviri kullanımlarını ölçmek amacıyla Liao (2002) tarafından geliştirilen The Inventory for Translation as a Learning Strategy: ITLS), adlı ölçeğin Türkçeye uyarlanması ve alan yazına kazandırılması hedeflenmiştir. Çalışma kapsamında, ilk aşamada ölçeğin dil geçerlilikleri sağlanmış, ardından Gazi ve Hacettepe Üniversitelerinde yabancı dil olarak Fransızca öğrenen 325 öğrenciden elde edilen verilerin analizleri yapılarak ölçeklerin yapı geçerlilikleri ve faktör yapıları belirlenmiş, alt boyutları yeniden adlandırılmıştır. Dil ve yapı geçerliliği çalışmaları sonunda, 27 madde ve 5 faktörden oluşan güvenilirlik kat sayısı $\alpha = 0,92$ olan “Öğrenme Stratejisi Olarak Çeviri Ölçeği” (ÖSÇÖ) alan yazına kazandırılmıştır. Bu uyarlama çalışması, Türkiye şartlarında özellikle yabancı dil ve çeviri alanında çalışmalar yapan araştırmacıların, güvenilirlik ve geçerlilik göstergelerinin oldukça yüksek olduğu Öğrenme Stratejisi Olarak Çeviri Ölçeğini (ÖSÇÖ) farklı örneklem grupları için kolay ve güvenle uygulayabileceklerini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Uyarlama, Ölçek, Strateji, Çeviri

Giriş

Kimi öğretmenler, yabancı dil öğrenmede çeviriyi önemsiz addederken, öğrenciler yabancı dilin anlaşılması, hatırlanması ve üretilmesi konusunda çevirinin olumlu rollerinde ısrar etmektedirler (Mollaei, Taghinezhad & Sadighi, 2017, s.67). Öğretmen tutum ve davranışlarının öğrenme ortamında öğrencinin tutum ve davranışlarına etki edebileceği Stern, (1983), Orlich vd., (2010) ve Gardner (1975) gibi araştırmacılar tarafından onaylanan bir gerçektir. Bu durum, Stern’e (1983) göre, öğrenme sürecindeki birtakım yaklaşımlarla meydana gelen duyuşsal koşullarda (conditions affectives) duygusal değişimlerle ortaya çıkan öğrenci tutumlarının yansımasıdır (s.385). Öğretmenlerin, bazı kişisel algı ve kabullerinden yola çıkarak sınıf ortamında çeviri kullanımını reddetmesi, kavram karmaşası durumunda öğrencinin derse yönelik olumsuz tavır sergilemesine sebep olabilir; çünkü bazı dilsel kavram ve yapıların anadildeki karşılıklarının bilinme ihtiyacının göz ardı edilmemesi gerekir.

Çeviri çalışmaları esnasında sözcük, ifade ya da metinlerin gerçek anlamına yani bağlamdaki anlamına ulaşmak için çevirinin gerekliliğini deneyimleriyle ortaya koyan araştırmacılar, bir çeviri durumunda öğrenciden beklenenlerin, metni okuyup anlamak, kendi dilsel bilgilerine göre metni yorumlamak ve daha sonra da bu metni gerçek anlamına göre yeniden oluşturmak olduğunu vurgulamışlardır. Özellikle, yabancı dil öğrenme ortamında bu durum çeviri derslerinde bu şekilde gerçekleşse de, dilsel öğelerin ediniminde yabancı dildeki ifadenin ve metnin anlamını çözebilmek ve dil becerileri kullanarak benzer ifadeleri yeniden düzenlemek konusunda çıkabilecek sorunları öğretmenin açıklayıcı tutumuyla aşmak mümkündür. Öğretendeki bu açıklayıcı tutum, kimi zaman öğrencide de farklı şekillerde ortaya çıkar. Bu durum, öğrenci için, bir algı ve strateji durumuna işaret eder.

Geçmişten günümüze çevirinin yabancı dillerin öğretimi/öğreniminde geniş yer kapladığını özellikle öğrenen tutumlarından yola çıkarak rahatlıkla söyleyebiliriz. Yabancı dil öğrenmek zorlu bir süreçtir. Öğrencilerin dil edinimini sağlayan bu zorlu süreçte çeviri kullanımı kaçınılmaz bir bilişsel aşamadır. Çeviri etkinliklerinin yabancı dildeki metinlerin daha iyi ve hızlı bir şekilde anlaşılmasında kendilerine yardımcı olduğunu ifade eden öğrencilerin yanı sıra çevirinin yabancı dil becerilerinin gelişmesine engel olduğunu iddia eden öğrenciler de bulunmaktadır. Bu durum, öğrencilerin çeviri kullanımında değişiklik gösterebileceği gerçeğini ortaya koymakta ve nihayetinde öğrencilerin çeviriyi bir yabancı dil öğrenme stratejisi olarak kullanma eğilimlerini araştırmanın gerekliliği, eğitimcilerin, araştırmacıların, program geliştirici-yürütücü tüm

paydaşların gözlem ve görüşlerinden kuvvet bulmaktadır. Çünkü öğretmen karşı çıksa da öğrenci sınıf ortamında hedef dilden kaynak dile ve iletişimsel sürece bağlı olarak kaynak dilden hedef dile çeviri yapma eğilimi göstermektedir. Bu durumun tespit edilmesi etkin izlenince oluşturma açısından önemlidir. Bu nedenle çalışmamızda çeviriyi bir öğrenme stratejisi olarak kullanma eğilimlerini ölçmeyi hedefleyen ve orijinal dilinde “The Inventory for Translation as a Learning Strategy: (ITLS) olarak adlandırılan ölçeğin Türkçeye ve Türk kültürüne uyarlanması amaçlanmıştır.

Yöntem

Uyarlama çalışmaları için birtakım ölçütler ve işlem aşamaları söz konusudur. Şencan’a göre (2005), yabancı dilden aynen alınarak veya küçük değişiklikler yapılarak çevrilen ölçüm araçlarının kullanılabilmesi için orijinal yazarından izin alınması gerekir (s.608).

İzin sürecinden sonra başlıca iki adım vardır:

1. Yapı, kavram ve dil eşitliğini sağlamak
2. Ölçüm aracının psikometrik özelliklerini (güvenirlilik, geçerlik) değerlendirmek. (aktaran Şencan, 2005, s.608)

Ölçek geliştirmek yerine uyarlama yapmayı tercih etmek için birtakım sebepler Hambleton ve Patsula (1999) tarafından belirtilmiştir. Bunlar:

1. Çoğunlukla bir test uyarlamak ikinci kültürde yeni bir test geliştirmekten daha ucuzdur ve daha hızlıdır.
2. Yapılacak testin amacı kültürel ya da ulusal değerlendirme yapmak olduğunda, uyarlanmış bir test, ikinci kültürde denk bir test geliştirmenin en etkili yoludur.
3. İkinci bir kültürde test geliştirmek için uzmanlık bilgisi yetersiz olabilir.
4. Asıl test iyi bilinen bir test olduğunda, o testin uyarlamasının vereceği güven duygusu yeni geliştirilecek olan bir teste duyulacak güvenden daha fazla olacaktır.
5. Bir testin çok kültürlü sürümlerinden çıkarılan sonuçlar testi alan adaylar için çoğunlukla doğru olacaktır. (aktaran Deniz, 2007, s. 6)

Bu çalışmada, Po-sen Liao’dan izni alınan ÖSÇÖ’nün Türkçeye uyarlama çalışması kapsamında önce dil geçerliliği çalışması yapılmış daha sonra Hacettepe ve Gazi Üniversitelerinde yabancı dil olarak Fransızca öğrenen 325 öğrenciden ölçek sorularının gönüllülük esasına göre cevaplamaları istenmiştir.

Uyarlama çalışmalarında orijinal ölçeğin faktör yapılarının hedef kültürdeki uyumuna bakılması için ilk aşamada tercih edilen Doğrulayıcı Faktör Analizi için LISREL 8.8 programı, DFA’dan sonuç alınamaması durumunda Faktör yapılarının Açıklayıcı Faktör Analiziyle belirlenebilmesi için ise SPSS 21 programının kullanılması planlanmıştır. Pilot uygulama sonrası elde edilen ölçekle, bu kez 136 öğrenciden veri toplanarak ilişkisel tarama işlemi yapılmıştır.

Öğrenme Stratejisi Olarak Çeviri Ölçeğinin (ÖSÇÖ) Dil Geçerlilik Çalışmaları

Öğrenenlerin öğrenme stratejisi olarak çeviriyi kullanım durumlarını tespit etmek için Liao (2002) tarafından geliştirilen ve çalışmamızda ikinci veri toplama aracı olarak kullanacağımız ÖSÇÖ’nün (Öğrenme Stratejisi Olarak Çeviri Ölçeği) Türkçeye uyarlama çalışması, araştırmacıların kültürlerarası anket uyarlamaya ilişkin tutum ve önerileri dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Liao’nun geliştirdiği ve orijinal dili İngilizce olan ölçeğin Türkçeye çevirisi, İngiliz dili alanında uzman iki öğretim elemanı tarafından yapılmıştır. Daha sonra, aynı alandaki farklı iki uzman tarafından Türkçe çeviriler İngilizceye yeniden çevrilmiştir.

Ölçeğin İngilizce ve Türkçe maddelerinin çevirilerinin, İngiliz dili alanında uzman ve YDS dil puanı en az 90 olan 14 öğretim elemanı tarafından beşli derecelendirme ölçeğiyle (1: Hiç uygun değil, 2: Biraz uygun, 3: Uygun, 4: Çok uygun, 5: Tamamen uygun) değerlendirilmesi istenmiştir. Maddeler için puanlama yapan uzmanlardan, 3 (uygun) puanın altında puanlama yaptıkları maddeler için düzeltme önerisi istenmiştir.

ÖSÇÖ'nün Türkçe Çevirisi İçin Alınan Uzman Görüşlerinin Ortalamaları

	N	Min.	Max.	Ort.
1. Fransızca bir metin okurken, anlamama yardımcı olması için onu önce zihnimde Türkçeye çeviririm.	14	4,00	5,00	4,86
2. Ders kitabındaki Fransızca metinleri daha iyi anlamama yardımcı olması için yardımcı kitaptaki (varsa) Türkçe çevirileri okurum.	14	1,00	5,00	3,50
3. Fransızca metinleri okuduktan sonra doğru anlayıp anlamadığımı kontrol etmek için bu metinlerin (varsa) mevcut Türkçe çevirilerini kullanırım.	14	1,00	5,00	3,57
4. Fransızcada yazı yazmak için öncelikle konuyla ilgili Türkçe beyin fırtınası yaparım.	14	3,00	5,00	4,36
5. Fransızca yazarken, önce Türkçe düşünür daha sonra düşüncelerimi Fransızcaya çeviririm.	14	3,00	5,00	4,64
6. Fransızca kompozisyonlarım için Türkçe taslaklar oluştururum.	14	3,00	5,00	4,50
7. Fransızca dinlerken anlamama yardımcı olması için Fransızca ifadeleri önce Türkçeye çeviririm.	14	2,00	5,00	4,50
8. Fransızca eğitim CD'lerini ya da ses kayıtlarını dinlemeden önce Türkçe çevirilerini okurum.	14	2,00	5,00	4,29
9. Fransız televizyonunu ya da bir Fransızca film seyrederken anlayıp anlamadığımı kontrol etmek için Türkçe alt yazı kullanırım.	14	1,00	5,00	3,50
10. Fransızca radyo/televizyon haberlerini daha iyi anlamak için Türkçe haberleri okurum ya da dinlerim.	14	4,000	5,000	4,79
11. Fransızca konuşurken söylemek istediklerimi önce Türkçe olarak düşünür daha sonra Fransızcaya çeviririm.	14	2,00	5,00	4,71
12. Konuşma esnasında Fransızca sözcük ya da ifadeleri hatırlamakta güçlük çekersem, konuşmayı sürdürmek için Türkçeden Fransızcaya çeviri yaparım.	14	1,00	5,00	3,36
13. Fransızca yeni sözcükleri, Türkçe karşılıklarını hatırlayarak ezberlerim.	14	2,00	5,00	4,14
14. Fransızca dilbilgisi kurallarını, Türkçe açıklamalarından öğrenirim.	14	1,00	5,00	3,71
15. Fransızca cümlelerin dilbilgisel bölümlerinin işlevlerini açıklamama yardımcı olması için zaman, uyum, söz öbekleri vb. dilbilgisi terimlerinin Türkçe karşılıklarını kullanırım.	14	2,00	5,00	4,07
16. Fransızca deyim ve ifadeleri, Türkçe çevirilerini okuyarak öğrenirim.	14	3,00	5,00	4,43
17. Fransızca'yı öğrenmeme yardımcı olması için Fransızca-Türkçe sözlük kullanırım.	14	2,00	5,00	4,64
18. Fransızca'yı öğrenmeme yardımcı olması için Türkçe-Fransızca sözlük kullanırım.	14	2,00	5,00	4,64
19. Fransızca öğrenmeme yardımcı olması için elektronik çeviri cihazı kullanırım.	14	2,00	5,00	4,64

20. Fransızca bir sözcük ya da ifadeyi anlamazsam, başka insanlardan onu benim için Türkçeye çevirmelerini rica ederim.	14	3,00	5,00	4,57
21. Türkçe bir ifadenin Fransızcaya nasıl çevrilebileceği hakkında sorular sorarım.	14	1,00	5,00	4,36
22. Öğretmen, okumam için Fransızca metinler verdiğinde başka kişilerle onları çevirmeye çalışırım.	14	3,00	5,00	4,57
23. Farklı durumlarda, zihnimde düşüncelerimi Türkçeden Fransızcaya çevirerek zihinsel pratik yaparım.	14	1,00	5,00	3,57
24. Fransızca dersinde Türkçe notlar alırım.	14	3,00	5,00	4,71
25. Fransızca ders kitaplarıma, ifadelerin Türkçe karşılıklarını yazarım.	14	1,00	5,00	3,71
26. Türkçe ve Fransızca arasındaki farklılık ve benzerlikleri çeviri yoluyla açıklamaya çalışırım.	14	3,00	5,00	4,64
27. Fransızca okurken okuduklarımdan anlamını Türkçe karşılıklarını düşünmeden çıkarmaya çalışırım.	14	4,00	5,00	4,64
28. Fransızca konuşurken söylemek istediklerimi (Türkçe düşünmeden) Fransızca olarak düşünürüm.	14	3,00	5,00	4,57
Geçerli Sayı	14			

Uzmanların 3'ten düşük puanlama yaptıkları madde için sundukları öneriler dikkate alınmış ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Toplanan uzman görüşlerinin ortalaması alınmış ve en düşük madde ortalamasının 3'ün üstünde ($\bar{X}=3.36$) olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin Türkçeye çevirilerinin Türk dil yapısına uygunluğunun tespit edilmesi amacıyla, anket 3 Türk Dili uzmanına gönderilmiş, yazım ve anlam hatalarının düzeltilmesi istenmiştir. Süreç sonunda, elde edilen verilerle ÖSÇÖ'nün Türkçe formunun orijinaliyle dilsel eşdeğerliliğe sahip olduğu anlaşılmış ve yapı geçerliliğini sağlamak için verilerin toplanması aşamasına geçilmiştir.

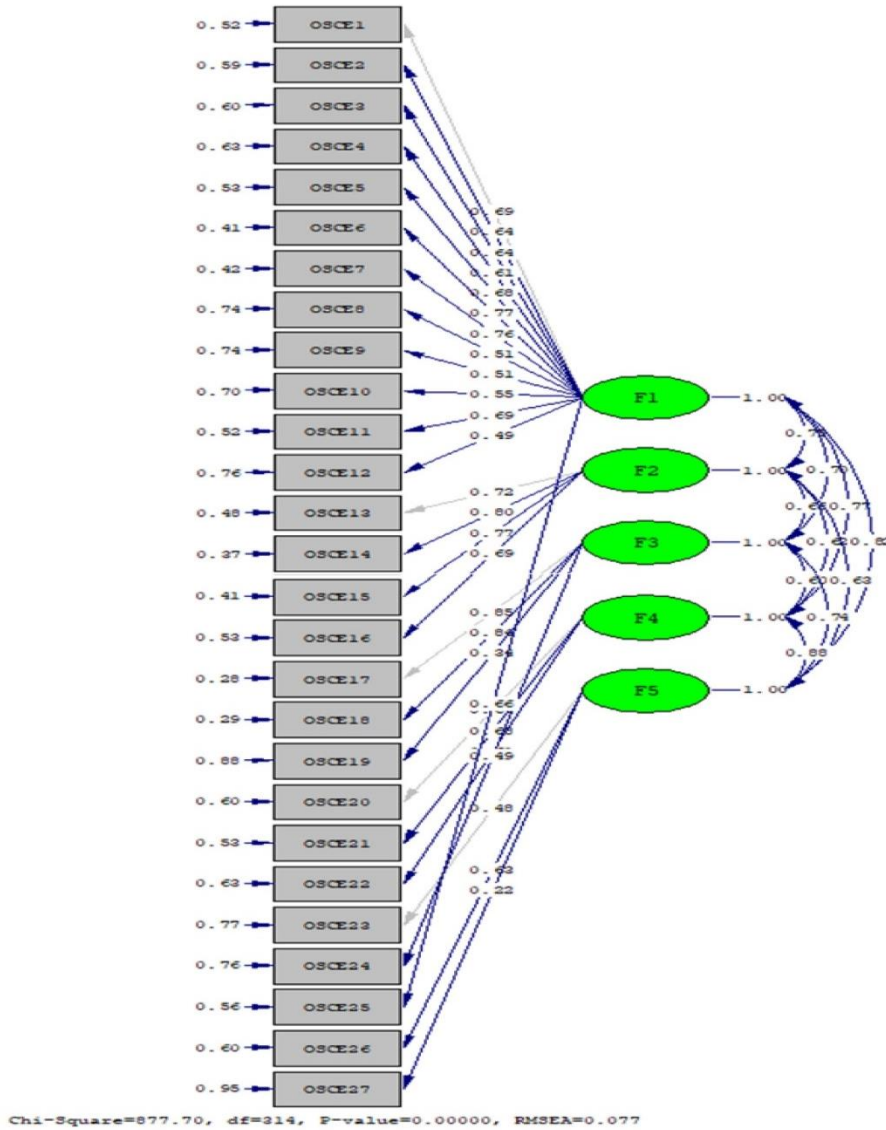
Öğrenme Stratejisi Olarak Çeviri Ölçeğinin (ÖSÇÖ) Yapı Geçerlilik Çalışmaları

ÖSÇÖ'nün yapı geçerliliği, Gazi ve Hacettepe Üniversitelerinin Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dallarında yabancı dil olarak Fransızca öğrenen 325 öğrenciden alınan verilerle gerçekleştirilmiştir. Genel kanının güçlü kılınması ve söz konusu uygulamanın amaçlarına daha iyi hizmet etmesi açısından her sınıftan eşit oranda öğrenci seçimine özen gösterilmiştir.

Orijinal ölçek, Liao'nun (2002) Tayvanlı öğrencilerin bir öğrenme stratejisi olarak çeviri kullanımını ölçmeyi hedeflediği, geçerlilik ve güvenilirlik analiz sonuçları sonrasında 28 maddeden oluşan bir ölçektir. Yazar, bu ölçeğin faktörlerini, 5 faktör olarak belirlemiş ve bu faktörleri adlandırmanın güç olacağı düşüncesiyle madde yapısını isimlendirmemiştir. Birinci faktörde toplam 13 madde, ikinci faktörde analize elverişli toplam 4 madde, üçüncü faktörde 4 madde, dördüncü faktörde toplam 3 madde, son faktörde ise 4 madde yer almıştır.

DFA, önceden seçilen faktör modelinin veriye uyumunun sağlanıp sağlanmadığını değerlendirmek için kullanılan en etkili analizdir ve bu AFA'dan ciddi bir biçimde ayrılır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014, s. 275). Stapleton (1997), Floyd ve Widaman (1995) çalışmalarında önemle belirttikleri üzere, DFA, araştırmacılar için yapı geçerliliğini değerlendirmede daha uygulanabilir bir yöntem olarak kabul edilmektedir (aktaran Dural, Aslan, Alınç & Araza, 2014, p.147). Ölçeğimizin Doğrulayıcı Faktör Analizi LISREL 8.8 programıyla gerçekleştirilmiştir. Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller (2003)'e göre χ^2/sd değerinin üçten küçük, RMSEA değerinin .08'den küçük, NFI ve GFI değerlerinin .90 ile .95 arasında, CFI değerinin .95 ile .97 arasında, AGFI değerinin .85 ile .90 arasında SRMR değerinin .05 ile .10 arasında olması, model-veri uyumu için kabul edilebilir seviyelerdir (aktaran Önder ve Beşoluk, 2010, s.64). DFA uyum indeksi ölçüt değerleri ile analiz değerleri incelendiğinde ortaya çıkan faktör yapılarının orijinal ölçeğin faktör yapılarıyla uyum noktasında orta derecede uyum

gösterdiği tespit edilmiştir. Ölçeğin 28. maddesinin standart değerinin 1'in üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra maddenin ilgili ölçekte eşdeğerliliği kabul edilen başka bir maddeyle korelasyonuna bakılmış ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu nedenle, 28. madde uzman görüşü doğrultusunda ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğin Doğrulayıcı Faktör Analizi RMSEA değeri 0,077 ($\leq 0,05$ = mükemmel uyum) CFI değeri 0,96 ($\geq 0,90$ = iyi uyum), NFI değeri ise 0,93 ($\geq 0,90$ = iyi uyum) çıkmıştır. Elde edilen sonuçlarla, 5 faktörlü toplam 27 maddeden oluşan bir ölçek ortaya çıkmıştır. DFA sonrası Ölçeğin güvenilirlik kat sayısı değeri $\alpha = 0,92$ olarak hesaplanmıştır. Sosyal bilimlerde güvenilirlik değerinin en az 0,70 olması gerektiği belirtilmektedir. (Sarıgül, 2015, s.206). Bulunan alfa değeri oldukça yüksek bir değerdir. ÖSÇÖ'nün Türkçeye uyarlama işlemleri kapsamında gerçekleştirilen güvenilirlik ve geçerlilik analizleri sonucunda 27 madde ve 5 faktörden oluşan güvenilir, geçerli bir ölçek elde edilmiştir.

Şekil 1. DFA sonrası uyum sağlayan ÖSÇÖ'nün RMSEA değerinin yer aldığı Yol Şeması (Path Diyagramı)

Ölçeğin alt boyutları orijinal çalışmada isimlendirilmemiştir. Bu çalışmada araştırma sorularını oluştururken, yorumlama yaparken kolaylık sağlaması ve izlenice önerisini daha anlaşılır kılması amacıyla isimlendirilmiştir. ÖSÇÖ'nün alt boyutları isimlendirilirken tek bir araştırmacının

sınıflandırması yerine Oxford (1990), Rubin (1989), O'Malley ve Chamot (1990) gibi araştırmacıların yaptıkları strateji sınıflandırmalarının sentezinden faydalanılmıştır. 1.alt boyut, çevirinin temel dil becerilerinin öğrenilmesinde kullanıldığı “temel dil becerileri için çeviri”; 2. alt boyut, çevirinin özellikle anadildeki benzerlikler için kullanıldığı “benzetme (analoji) stratejisi”; 3. alt boyut, çevirinin bir kaynak kullanımı şeklinde kendini gösterdiği “kaynak kullanım stratejisi”; 4.alt boyut, öğrencinin diğer bireylerle ilişki kurarak çeviriyi kullandığı “sosyal-etkileşimli strateji”; 5. yani, son alt boyut öğrencinin kendi tercih planlamasını içeren “üstbilşsel-öz-düzenleme stratejisi” olarak isimlendirilmiştir.

Pilot uygulama sonunda elde edilen ölçek maddeleri 136 kişiden oluşan bir örneklem grubuna daha uygulanmıştır. Aynı alt boyutlardaki korelasyonlara bakılarak ölçeklerin yakınsama değerleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Ölçeğin yakınsama geçerliliğini belirlemek amacıyla, aynı alt boyutların madde toplam puanlarının korelasyonları incelenmiştir.

ÖSÇÖ'nün Alt Boyutları Olan TDBÇ, BS, KKS, SES ve ÖÜS ile İlgili Spearman's rho Korelasyon Sonuçları

	TDBÇ	BS	KKS	SES	ÖÜS
TDBÇ		.758**	.731**	.550**	.344**
BS	.758**		.670**	.641**	.363**
KKS	.731**	.670**		.456**	.244**
SES	.550**	.641**	.456**		.454**
ÖÜS	.344**	.363**	.244**	.454**	

**p<0.01 *p<0.05

Katılımcıların çeviriyi bir öğrenme stratejisi olarak kullanma eğilimlerini tespit etmek için uygulanan Ölçeğin alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olup olmadığına yönelik araştırma sorusu çerçevesinde yapılan Spearman's rho Korelasyon işlemi sonucunda, tüm alt boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Sonuç

Araştırmada, 2002 yılında Liao'nun Tayvanlı kolej öğrencilerinin İngilizce öğrenirken çeviriyi öğrenme stratejisi olarak kullanma durumlarını araştırmak amacıyla geliştirdiği ölçeğin Türkçeye uyarlanması hedeflenmiştir. Orijinal çalışmadaki ismi “Inventory for Translation as a Learning Strategy” (ITLS) olan ölçek 28 madde ve 5 faktör olarak geliştirilmiştir.

Bu ölçek, Türkçeye uyarlama çalışmalarımız sonunda, orijinal faktör yapısıyla birebir uyum göstererek, 27 madde, 5 faktörden oluşan ÖSÇÖ (Öğrenme Stratejisi Olarak Çeviri Ölçeği; $\alpha = 0.92$) olarak tarafımızca alanyazına kazandırılmıştır. Sonuç olarak bu çalışmayla yabancı dil eğitimi dersleri için faydalı izlenceler tasarlamayı hedefleyen araştırmacıların öğrencilerin strateji kullanımlarını, güvenilir ölçeklerle tespit ederek daha sağlam adımlar atmalarının sağlanması amaçlanmıştır. Bu sayede, yabancı dil öğretmenlerinin, söz konusu ölçekle çeviri kullanım sıklığı bilgisini elde etmeleri ve elde edilen sonuçları öğrenci ihtiyaçları açısından yorumlayarak gerekli ders planlamalarını yapabilmeleri kolaylaşacaktır.

Kaynakça

O'Malley, J.M. & A.U. Chamot. (1990) *Learning strategies in second language acquisition*. Cambridge University Press.

- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., Büyüköztük, Ş. (2014), *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamalar.*, Pegem Akademi.
- Deniz, Z. K. (2007) The adaptation of psychological scales, *Journal of Faculty of Educational Sciences*, vol: 40, no: 1, 1-16, Ankara University. <https://www.researchgate.net/publication/284460462> The Adaptation of Psychological Scales sayfasından erişilmiştir.
- Dural, S., Aslan, G., Alinçe, M. ve Araza, A. (2014). “Örgütsel çekicilik: bir ölçek uyarlama çalışması.” *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 15 (2), 141-154.
- Hambleton, R. K., & Patsula, L. (1999). Increasing the validity of adapted tests: Myths to be avoided and guidelines for improving test adaptation practices. *Journal of Applied Testing Technology*, 1, 1-12.
- Liao, P. (2002). *Taiwanese college students’ Beliefs about translation and their use of translation as a strategy to learn English*. Dissertation, The University of Texas.
- Mollaei, F., Taghinezhad, A. & Sadighi, F. (2017). Teachers and learners’ perceptions of applying translation as a method, strategy or technique in an Iranian EFL setting. *International Journal of Education & Literacy Studies*. 5(2), 67-73. <http://dx.doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.5n.2p.67> sayfasından erişilmiştir.
- Oxford, R. L. (1990). *Language learning strategies: What every teacher should know*. Newbury House.
- Önder, İ. ve Beşoluk, Ş. (2010). “Düzenlenmiş iki faktörlü çalışma süreci ölçeği’nin (R-SPQ-2F) Türkçeye uyarlanması”. *Eğitim ve Bilim*, 35 (157), 55–67.
- Sarıgöl, H. (2015). Finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği: geliştirme, geçerlik ve güvenilirlik. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 200-218.
- Stern, H. H. (1983). *Fundamental concepts of language teaching*, Oxford University.
- Şencan, H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçmelerde güvenilirlik ve geçerlik. Seçkin Yayınevi. https://www.ders.es/guvenilirlik_gecerlilik.pdf sayfasından erişilmiştir.

EK 1. Türkçeye Uyarlama Sonrası ÖSÇÖ

ÖĞRENME STRATEJİSİ OLARAK ÇEVİRİ ÖLÇEĞİ						
		1. Hiçbir zaman	2. Seyrek olarak	3. Bazen	4. Çoğu zaman	5. Her zaman
	Bu anket yabancı dil öğrenmek için bir öğrenme stratejisi olarak çeviri kullanma eğilimini tanımlamak için tasarlanmıştır. Burada çeviri, bir dildeki metni, ifadeyi, sözcüğü anlamak ya da hatırlamak amacıyla başka bir dile aktarılması işlemi ifade etmektedir. Her maddeyi lütfen dikkatlice okuyunuz ve sizin Fransızca öğrenirken çeviriyi bir öğrenme stratejisi olarak kullanma eğiliminizi en iyi şekilde ifade eden kutucuğa X işareti koyunuz. 1. Hiçbir zaman 2. Seyrek olarak 3. Bazen 4. Çoğu zaman 5. Her zaman					
1	Fransızca bir metin okurken, anlamama yardımcı olması için onu önce zihnimde Türkçeye çeviririm.	1	2	3	4	5
2	Ders kitabındaki Fransızca metinleri daha iyi anlamama yardımcı olması için yardımcı kitaptaki (varsa) Türkçe çevirileri okurum.	1	2	3	4	5
3	Fransızca metinleri okuduktan sonra, doğru anlayıp anlamadığımı kontrol etmek için bu metinlerin (varsa) Türkçe çevirilerini kullanırım.	1	2	3	4	5
4	Fransızcada yazı yazmak için öncelikle konuyla ilgili Türkçe beyin fırtınası yaparım.	1	2	3	4	5
5	Fransızca yazarken, önce Türkçe düşünür daha sonra düşüncelerimi Fransızcaya çeviririm.	1	2	3	4	5
6	Fransızca kompozisyonlarım için Türkçe taslaklar oluştururum.	1	2	3	4	5
7	Fransızca dinlerken, anlamama yardımcı olması için Fransızca ifadeleri önce Türkçeye çeviririm.	1	2	3	4	5
8	Fransızca eğitim CD'lerini ya da ses kayıtlarını dinlemeden önce Türkçe çevirilerini okurum.	1	2	3	4	5
9	Fransız televizyonunu ya da bir Fransızca film seyrederken anlayıp anlamadığımı kontrol etmek için Türkçe alt yazıya bakarım.	1	2	3	4	5
10	Fransızca radyo/televizyon haberlerini daha iyi anlamak için Türkçe haberleri okurum ya da dinlerim.	1	2	3	4	5
11	Fransızca konuşurken söylemek istediklerimi önce Türkçe olarak düşünür daha sonra Fransızcaya çeviririm.	1	2	3	4	5
12	Konuşma esnasında Fransızca sözcük ya da ifadeleri hatırlamakta güçlük çekersem, konuşmayı sürdürmek için Türkçeden Fransızcaya çeviri yaparım.	1	2	3	4	5
13	Fransızca yeni sözcükleri, Türkçe karşılıklarını hatırlayarak öğrenirim.	1	2	3	4	5
14	Fransızca dilbilgisi kurallarımı, Türkçe açıklamalarından öğrenirim.	1	2	3	4	5
15	Fransızca cümlelerin dilbilgisel işlevlerini anlamak için zaman, uyum, söz öbekleri vb. dilbilgisi terimlerinin Türkçe karşılıklarını kullanırım.	1	2	3	4	5

16	Fransızca deyim ve ifadeleri, Türkçe çevirilerini okuyarak öğrenirim.	1	2	3	4	5
17	Fransızcaı öğrenmeme yardımcı olması için Fransızcadan Türkçeye sözlük kullanırım.	1	2	3	4	5
18	Fransızcaı öğrenmeme yardımcı olması için Türkçeden Fransızcaya sözlük kullanırım.	1	2	3	4	5
19	Fransızca öğrenmeme yardımcı olması için elektronik çeviri cihazı kullanırım.	1	2	3	4	5
20	Fransızca bir sözcük ya da ifadeyi anlamazsam, başkalarından onu benim için Türkçeye çevirmelerini rica ederim.	1	2	3	4	5
21	Türkçe bir ifadenin Fransızcaya nasıl çevrilebileceği hakkında sorular sorarım.	1	2	3	4	5
22	Öğretmen, okumam için Fransızca metinler verdiğinde onları başkalarıyla çevirmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
23	Farklı durumlarda, düşüncelerimi Türkçeden Fransızcaya çevirerek zihinsel pratik yaparım.	1	2	3	4	5
24	Fransızca dersinde Türkçe notlar alırım.	1	2	3	4	5
25	Fransızca kitaplarında yer alan ifadelerin Türkçe karşılıklarını not ederim.	1	2	3	4	5
26	Türkçe ve Fransızca arasındaki farklılık ve benzerlikleri çeviri yoluyla açıklamaya çalışırım.	1	2	3	4	5
27	Fransızca okurken okuduklarımın anlamını Türkçe karşılıklarını düşünmeden çıkarmaya çalışırım.	1	2	3	4	5